

vigiliam simpliciter, sed vigiliam diurnam. Item ante omnem vigiliam, nocturnam videlicet, præcedebat statio et jejunium: non autem post omnem stationem, et jejunium sequebatur vigilia.

Et quidem quod statio esset vigilia diurna, et distingueretur a jejuniis, et oratione, perspicuum est ex Tertulliano in lib. de fuga in persecutione: « Quando, inquit, Deus magis creditur, nisi cum magis timetur, nisi tempore persecutionis? Tunc Ecclesia in attonito est; tunc ex fide in expeditione sollicitior, et disciplinatio in jejuniis, stationibus, orationibus ». Ubi per stationem intelligit vigiliam jejunantium, et orantium. Quod autem interdiu solum fieret statio, ac per hoc esset vigilia diurna, docet idem Tertullianus in lib. II. ad uxorem: « Si statio, inquit, facienda sit, maritus de die conducat ad balnea ». Item in lib. de jejuniis dicit, stationem finiri hora nona, aut ad vesperam. Simul enim jejunium solvebatur et statio.

Fieri autem solitam stationem in diebus solemniis jejuniorum docent Isidorus lib. VI. Etymolog. cap. ultim. et Rabanus lib. II. de institut. Clericorum cap. 18. et ante hos omnes Tertullianus in libro de jejuniis, ubi dicit, stationes fieri feria 4. et 6. et tandiu stationem durare, quamdiu non solvitur jejunium. Immo propter hanc conjunctionem stationis cum jejuniis, jejunium ipsum aliquando statio nominatur. Sic enim accipit stationem Tertullianus in libro de oratione, extremo, ubi quærit, utrum per sumptionem Eucharistiæ solvatur statio; cum quærere vellet, utrum Eucharistia sit talis cibus, ut eo sumpto, dicatur solutum esse jejunium. Sic etiam accipit Cassianus Collation. 21. cap. 29. cum dicit, stationem jejunii relaxari.

Porro S. Gregorius stationibus certa loca attribuit in urbe Romana, et ipse ad ea loca veniens, tempore stationum viginti homilias in variis Ecclesiis declamavit, ut scribit Joannes diaconus in vita S. Gregorii lib. II. cap. 18. et lib. IV. cap. 74. Forte etiam ipse primus fuit, qui stationes a jejuniis separavit, et in Dominicis Adventus, et Quadragesimæ, et in ipsa etiam Dominica Resurrectionis stationes fieri voluit, cum antea solum in diebus jejuniorum fieri solerent. Legimus enim in Antiphonario, et Sacramentario sancti Gregorii annotatam stationem ad Lateranum prima Dominica Quadragesimæ, et in ordine romano in ipso principio, mentio fit stationis in die festo.

Usus autem, qui nunc viget, Ecclesias, ubi statio celebratur, invisendi, ac breviter orandi, ex necessitate ortus videtur. Quoniam enim basilica illa, ad quam statio forte indicitur, tantam populi multitudinem capere non potest, et omnes tamen stationis participes esse cupiunt, ideo consuetudo introducta est, ut nunc isti, nunc illi locum stationis adirent.

Itaque duabus in rebus differt statio hujus temporis ab antiqua. Primum enim iidem homines tunc in oratione perseverabant a summo mane, usque ad horam nonam, aut vespere: nunc autem alii, atque alii vigilant in orationibus, sic tamen, ut a summo mane, usque ad vesperam nunquam desint, qui in Ecclesia Deum precentur, aut laudent. Denique, tunc stationem semper cum jejuniis, et oratione jungebant: nec ante statio, quam jejunium solvebatur: nunc autem non solum diebus jejuniorum, sed etiam in festis, et Dominicis, nec solum ante cibum, sed etiam post cibum statio celebratur.

CAPUT XXIII.

De diebus, quibus jejunari non debet.

Per omnes Dominicas, et spatium illud, quod est inter Pascha et Pentecostem, et in die Natalis Domini jejunandum non esse, communi consensu Patres docent.

Tertullianus in lib. de corona militis: « Die Dominico, inquit, jejunari nefas ducimus. »

S. Ambrosius in epistol. 88. « Dominica, inquit, jejunare non possumus, quia manichæos etiam ob istius diei jejunia jure damnamus. Hoc est enim in resurrectionem Christi non credere, si legem quis jejunii die Resurrectionis indicat ».

S. Hilarius præfatione in Psalmos: « Et hæc, inquit, Sabbata Sabbatorum ea ab Apostolis religione celebrata sunt, ut his Quinquagesimæ diebus nullus neque in terram, strato corpore adoraret, neque jejuniis festivitatem spiritualis hujus beatitudinis impediret. Quod id ipsum extrinsecus etiam in diebus Dominicis est constitutum ».

S. Epiphanius in compendiaria doctrina: « Per totum, inquit, annum hoc servatur in eadem sancta catholica Ecclesia, quarta, inquam et prosabbato usque ad horam nonam, excepta sola Pentecoste, per totos quinquaginta dies, in quibus neque genua flectuntur,

neque jejunium est imperatum ». Et infra: « At vero Dominica omnes delicatas ducit sancta hæc catholica Ecclesia, et communionem maneat perficit, et non jejunat. Inconveniens enim est in Dominica jejunare ». Et ibidem: « Neque, inquit, in die Epiphaniarum, hoc est, Apparitionis, et Adventus, quando natus est in carne Dominus, jejunare licet, etiamsi contingat, ut sit quarta, aut prosabbatum ». Quo loco nomine Epiphaniarum, more Græco, non intelligit, nisi ipsum diem Natalis Domini.

Vide similia apud Hieronymum in epistol. ad Lucinium Beticum, in epistol. ad Marcelam contra Montanum, et in Epistol. ad Eustochium, de custodia virginitatis, apud Augustinum in epistol. 86. ad Casulanum, et in epistol. 119. ad Januarium cap. 15. apud Leonem in epistol. 91. ad Turbium. Item in Concilio Gangrensi canon. 18. Carthaginens. IV. can. 64. Bracaren. I. canon. 4. et aliis.

Causa hujus prohibitionis fuit, tum ob lætitiarum, et celebritatem horum dierum: tum maxime in odium hæreticorum, qui his potissimum diebus, dedita opera, jejunabant. Montanistæ enim unam Quadragesimam, sive unam hebdomadam (variæ sunt enim de hac re sententiæ) post Ascensionem Domini, et aliam post Pentecostem jejunabant, ut sanctus Hieronymus refert in commentario ad cap. IX. Matth. Manichæi jejunabant ordinario die Dominico, ne viderentur de Christi resurrectione gaudere, quam falsam fuisse sibi persuaserant, ut ex Ambrosio in epistol. 83. et ex Augustino in epistol. 86. cognosci potest. Eustathius et Aërius, atque eorum discipuli, diem Dominicum ad jejunium potissimum deputabant; et contra iidem Aëriani hebdomadam sanctam convivii et potationibus celebrabant, ut Epiphanius hæresi 75, et Socrates lib. II. histor. cap. 33. testes sunt. Denique Priscillianistæ die Dominico, et in Natali Domini jejunare solebant, ut S. Leo testatur in epistol. ad Turbium, jam citata.

Sed illud hoc loco non est omittendum, jejunium in his diebus non simpliciter esse prohibitum, sed solum si quis vel ex superstitione jejunet, ut Montanistæ faciebant, vel ex errore, ut Manichæi et Priscillianistæ, vel ex contemptu Ecclesiæ, ut Eustathiani, Aëriani, vel denique cum scandalo aliorum, ut si quis unam hebdomadam jejunaturus, eligat sine ulla rationabili causa hebdomadam paschalem; aut unum diem jejunaturus, eligat diem Natalis Domini, aut Dominicam.

Alioquin enim si quis vel ad tentationem carnis superandam, vel causa morbi corporalis curandi, vel quia vovit jejunium totius anni, aut integri mensis, non peccabit, si paschali tempore, vel in Dominica die, aut etiam in Natali Domini jejunaverit. Atque hoc ipsum Epiphanius, Hieronymus et Augustinus locis notatis docent.

Ex quo intelligimus, non debere consuetudinem eorum reprehendi, qui (ut supra diximus) in diebus Rogationis jejunant. Et multo minus consuetudinem Ecclesiæ universæ, quæ vigiliam Pentecostes similiter jejunat. Cujus jejunii meminit Ordo romanus ubi describit officium vigiliæ Pentecostes. Ordinem autem romanum antiquissimum esse, vel ex eo perspicui potest, quod ab Alcuino et Amalario passim citatur.

Quod autem in Concilio Salegustano apud Gratianum dist. 76. can. de jejuniis, dicitur, jejunium quatuor temporum non debere celebrari immediate ante Pentecostem, quia jejunium, et vigilia simul celebrari non debent: non significat, in vigilia Pentecostes non esse jejunandum, sed non debere in unum diem concurrere duo jejunia, jejunium videlicet vigiliæ, et jejunium quatuor temporum. Sicut etiam paulo infra monet, ut jejunium decimi mensis celebraretur in Sabbato præcedente vigiliam Natalis, ne jejunium illud concurrat cum vigilia, id est, cum jejuniis vigiliæ Natalis.

CAPUT XXIV.

De fraudibus, et corruptelis Kemnitii in historia antiquitatis.

In extrema disputatione de jejuniis, mira calliditate Kemnitius per modum simplicis historiæ se demonstraturum proficitur, nunquam defuisse, qui leges jejuniorum, aut opinionem meriti, et satisfactionis in jejuniis suscipiendis obtrudere voluerint: sed nunquam etiam defuisse sanctos viros, qui magno zelo contra ejusmodi superstitiones opinionum, et leges pro evangelica libertate et sinceritate pugnaverint.

Hanc ejus historicam observationem duabus de causis non existimavi mihi esse accurate refellendam. Nam hoc ipso tempore, magno Ecclesiæ honore, Cæsar Baronius, vir optimus, et sine controversia eruditissimus,

annales suos ecclesiasticos partim edidit, partim jam edit, ex quibus omnes omnium hæreticorum fraudes et corruptelæ, quæ ad historias pertinent, nullo negotio deprehendi et profligari poterunt. Et ego in superioribus capitibus ad omnia illa respondi, quæ speciem aliquam difficultatis habere posse videbantur, ut de Montano, de Alcibiade, de Spiridione, et similibus. Solum igitur hoc loco summam historicæ observationis ipsius perstringam, et fraudes, atque calumnias in ea observatione insertas patefaciam, ac refellam.

Igitur in 4. part. Exam. pag. 342. et sequentibus, septem decim capita proponit. In primo capite expositurum se dicit, quales superstitiosas opiniones de jejuniis Scriptura taxet et refutet. Deinde, adducit loca Isaïæ LVIII. et Zachar. VII. et VIII. Item Matth. IX. ad Colossens. II. et I ad Timoth. IV. ad quæ omnia supra responsum est. Addit etiam locum Evangelii Matth. VI. *Cum jejunitis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes etc.* Et Luc. XVIII. *Jejuno bis in Sabbato* (1). Ubi reprehendi dicit opinionem Phariseorum, qui sanctitatem et pietatem putabant sitam esse in externa observatione traditionum de jejuniis, et opinionem habebant meriti, et justitiæ coram Deo ex jejuniis a Deo non præceptis.

At more suo Scripturas depravat. Dominus enim Matth. VI. non negat sanctitatem aliquam, et pietatem sitam esse in externa observatione jejunii a Deo non imperati, sed a majoribus traditi: nec enim ignorabat laudatos a Deo Rechabitas, qui ex traditione patris sui a vino perpetuo abstinebant, et Nazaræos, qui abstinentiam a Deo non imperatam sponte vovebant. Sed vituperat hypocritas, qui gloriæ humanæ causa videri volunt magis jejulare et abstinere, quam faciant. Ideo enim, ut Dominus ait: *Exterminant facies suas, ut appareant hominibus jejunantes.* Lucæ autem XVIII. non reprehenditur Phariseus, quod jejunaret bis in Sabbato, neque etiam quod jejunium non imperatum, meritorium esse crederet, ut revera meritorium erat jejunium eorum, qui Num. xxx. illud sponte suscipiebant, et Deo, ut rem illi gratam, promittebant; sed quod ex bono opere in superbiam efferretur, aliosque contemneret, ut ex ipsius parabola conclusione colligitur.

(1) Mat. VI, 16; Luc. XVIII, 12.

In secundo capite narrat ritus Gentilium circa jejunia, ex Hieronymo contra Jovinianum, ex Volaterano lib. XIII. Anthropologiæ cap. 4, ex Alexandro ab Alexandro lib. VI. cap. 2. et lib. IV. cap. 7. et 17, ex Ravisio et Polidoro. Ex quibus ritibus colligit, a spiritu dæmoniorum, profectam esse opinionem, quod ipsum opus operatum jejunii, præcipue vero abstinentia a quibusdam cibis, sit cultus Dei.

Sed hic multa sunt errata Kemnitii. Primum aut ignorat, quid sit opus operatum, aut opus operatum jejunii apud Catholicos cultum Dei esse mentitur. Nullum enim Catholicorum protulit, aut proferet, qui ita desipiat.

Deinde, socium se Joviniano hæresiarchæ adjungit, dum nobis Gentilium abstinentiam objicit, ut meritum jejunii oppugnet. Sic enim et Jovinianus apud S. Hieronymum lib. II. objiciebat: « De ciborum sibi placent abstinentia, quasi non et superstitione gentilium Cossam matris Deum observet et Isis ».

Tertio non intelligit, cur a S. Hieronymo gentilium exempla in causa jejunii adferantur. Rectissime enim probat S. Hieronymus exemplis gentilium naturali lumine rationis cognosci posse, utile esse jejunium ad sapientiam acquirendam, et passiones animi cohibendas.

Quarto, non recte colligit jejunium et abstinentiam a certis cibis non esse cultum Dei, quia gentiles res easdem cultum Dei esse censebant. Nam si licet ita ratiocinari, probabimus etiam ratione, sacrificiis, templis, votis, Deum non posse coli, quia Gentiles his omnibus rebus Deum coli existimabant. Errabant igitur ethnici, quod jejunia propter falsos deos suscipiebant, ut etiam quod falsos deos invocarent, eisque templa et aras erigerent. At non errabant, quod Deo non solum orationes, templa, altaria, sacrificia, sed etiam jejunia placere arbitrabantur.

Denique, cum Scriptura divina manifeste Kemnitius pugnat, cum a spiritu dæmoniorum opinionem illam profectam esse affirmat, quæ abstinentiam a certis cibis cultum Dei facit. Nam (ut supra ostendimus) Spiritus Dei abstinentiam a certis cibis, aut a vino cultum Dei esse testatur, cum dicit, placere Deo vota Nazaræorum, qui a vino

se abstinebant. Item vota aliorum, qui abstinentiam aliquam Deo pollicebantur, et cum Annam viduam orationibus, et jejuniis Deo servisse confirmat. Vide Num. VI. et xxx. et Luc. II.

In tertio capite disserit de abstinentia Essæorum, ac primum S. Hieronymum redarguit, quod scripserit in II. lib. advers. Jovinian. Essæos, teste Josepho, a vino et carnibus abstinere solitos. Id enim Josephum nusquam testari Kemnitius dicit.

At Josephus lib. II. de bello Judaico, cap. 7. describens prandium Essæorum, sive (ut ipse loquitur) Essæorum, scribit, Essænis in cibum nihil aliud apponi, nisi panem et vasculum unum cum edulio. Et passim laudat in eis continentiam, sobrietatem, et victus, ac vitæ simplicitatem. Itaque non male sanctus Hieronymus ex verbis Josephi collegit, Essænos a vino et carnibus abstinere, præsertim cum existimaverit eosdem esse, qui a Philone et Josepho laudentur. Quos enim Philo laudat, certum est, perpetuo a vino et carnibus abstinuisse.

Deinde Kemnitius cum negare non posset eos, quos Philo insigni libro commendat fuisse Christianos, et jejunia, atque abstinentiam a certis cibis, ut res Deo gratas studiosissime coluisse, dicit, hoc eorum institutum non fuisse Apostolicæ traditionis, sed reliquias veteris fermenti Essæorum, quod ipsis etiam ad fidem Christi conversis adhæsit. Id autem probat, quia Sozomenus lib. I. cap. 12. Nicephorus lib. II. cap. 15. et Sophronius in vita Marci dicunt, eos, quos Philo laudat, Hebræos fuisse ad Christum conversos, et adhuc judaizare solitos. Addit præterea, si quis conferat cap. 2. epist. ad Coloss. cum vita, et institutis Essæorum, eum plane perspecturum, ab apostolo Paulo notari, ac reprehendi ejusmodi vitam et instituta.

At Kemnitius primum secum ipse pugnat, cum velit institutum abstinendi a carnibus, et vino esse reliquias fermenti Essæorum, et tamem paulo ante scripserit, non colligi ex Josepho, quod Essæni a vino et carnibus abstinerent. Non enim Essæorum instituta aliunde melius, quam ex Josepho discere possumus.

Deinde Sozomenus, Nicephorus et Sophronius, quibus auctoribus Kemnitius nititur, contra ipsum manifeste pugnant. Nam Sozomenus et Nicephorus miris laudibus efferunt institutum eorum, de quibus loquitur Philo, et sanctum sine dubitatione appel-

lant. Proinde cum dicunt, eos judaizasse, non loquuntur de jejuniis et abstinentia, quæ sunt communia Judæis cum Christianis, sed de ritibus propriis Judæorum, ut de custodia Sabbati, circumcissione, et similibus rebus. Sophronius autem tum in vita Marci, tum in vita Philonis et Nicephorus loco notato, disertis verbis docent, eos, quos Philo tantopere laudat, discipulos fuisse S. Marci Evangelistæ, et ab ipso institutum illud vitæ, jejunia et abstinentiam didicisse. Quare non reliquias fermenti Essæorum, sed Apostolica doctrina erat, si Sophronio et Nicephoro credimus, illa, quam Philo commendat.

Sed in eo potissimum stultitia Kemnitii se prodit, quod Sozomenus, Nicephorus et Sophronius, Eusebio et Hieronymo, quasi opponit, cum tamen Sozomenus et Nicephorus Eusebium sequantur, et Sophronius id ipsum scribat grece, quod Hieronymus scripsit latine.

Quod attinet ad collat. capitis II. ad Coloss. cum libro Philonis de vita contemplativa supplicium, nemo unquam judicabit, ab Apostolo reprehendi vitam illorum, quos laudat Philo, nisi sensum judicandi corruptum, ac depravatum habeat, nisi forte probabile sit ab Apostolo Paulo Marcum Evangelistam reprehendi. Marci enim sectatores fuisse, quos Philo laudibus celebrat, non solum Sophronius et Nicephorus, sed etiam Hieronymus, Epiphanius, Cassianus, Beda et alii docent. Vide quæ scripsimus in libro de Monachis cap. V.

In capite quarto probat, adulterinos libros esse constitutiones et canones Apostolicos, librum Pastoris, et Abdiam de vitis Apostolorum, in quibus multa leguntur de jejuniis, et abstinentia a certis cibis.

Sed laborem disserendi de his libris Kemnitius omittere potuisset. Non enim desunt Ecclesiæ catholicæ plurimi alii libri sanctorum Patrum certi et indubitati, unde traditiones Apostolicæ probari possint. De constitutionibus, et canonibus Apostolorum multa scripsit noster Turrianus. S. Epiphanius in hæresi Audianorum dicit quidem, constitutiones apostolicas non ab omnibus recipi, tamen addit, nihil in eis, nisi verum et sanum contineri. Liber Pastoris non est quidem canonicus, sed potius Apocryphus, quod attinet ad auctoritatem Scripturæ divinæ; tamen utilis ab omnibus fere Patribus judicatus est, ut patet ex Tertulliano in lib. de orat. Origene lib. X. in epist. ad Roman.

Irenæo lib. iv. cap. 37. Clemente Alexandrino lib. vi. Stromat. Athanasio in lib. de decretis Nicænæ Synodi. Eusebio lib. iii. hist. cap. 3. Hieronymo in lib. de viris illustribus in Hermete, Ruffino in explicatione Symboli, Cassiano Collat. xiii. cap. 12. Quare temere Kemnitius hunc librum ut contrarium litteris Apostolicis improbat. Librum Abdiæ suppositivum esse, viri docti etiam apud nos censent. Ego certe nullum ab eo testimonium petii, ut nec ex libro Pastoris.

In quinto capite disputat de causa, cur vetus Ecclesia paschale jejunium, et feriæ 4. et 6. aliquando servaverit, salva evangelica libertate. Sed respondimus supra, tum in capite de origine Quadragesimæ, tum in capite de jejunio feriæ 4. et 6. ubi demonstravimus falsas et ineptas causas Kemnitium reddidisse.

In sexto capite profert testimonia Ignatii et Irenæi, et historiam Attali, et Alcibiadis contra meritum et necessitatem jejunii. Sed hæc omnia excussimus supra in propriis locis, ubi disseruimus de lege jejunii, et de utilitate jejunii.

In septimo et octavo capite tractat historiam Tatiani et Montani, et multa ex Tertulliano adducit, ad quæ omnia supra respondimus. Unum est hoc loco notandum, graviter, et non semel S. Epiphanium a Kemnitio reprehendi, pag. 596. et 603. quod scripserit, Montanistas abstinere a cibis, non disciplinæ gratiâ, non majoris virtutis, non præmiorum et coronarum, sed quod ea, quæ a Domino facta sunt, abominabilia judicent. Sed certe non Epiphanius Montano, sed Kemnitius Epiphanio falsum affingit. Epiphanius enim illa, quæ citat Kemnitius, non de Montanistis, sed de aliis hæreticis scribit, ut perspicuum erit, si quis locum Epiphanii diligenter inspiciat.

In nono, decimo et undecimo capite, producit in medium loca quædam Origenis, historiam Eustatii et Spiridionis, quæ sunt a nobis tractata suis locis.

In duodecimo et decimo tertio capite docet, circa annum Domini 400. cœpisse in Ecclesiam inveni leges jejuniorum, cum opinione necessitatis et meriti, per Basilium, Ambrosium, Epiphanium et Hieronymum, et simul Aerium et Jovinianum excusat, Epiphanium et Hieronymum accusat. Hic vero gratias agimus Kemnitio, quod lumina illa Ecclesiæ, tam occidentalis, quam orientalis nobis tam prompte liberaliterque con-

cedat. Existimamus enim neminem esse debere tam stultum, qui non magis fidem habere velit sanctissimis illis viris, Basilio, Ambrosio, Epiphanio et Hieronymo, quam Luthero, Calvino, Philippo, Kemnitio. Neque miramur, si Kemnitius, cum plane sit Aerianus et Jovinianista, parentes suos defendere utcumque voluerit.

Sed illud male haberet fortasse ipsum etiam Aerium, quod falso commento eum defendere conatus sit. Dicit enim Kemnitius, Aerium, cum improbavit stata jejunia, non tam Ecclesiæ catholicæ, quam Eustathii leges jejuniorum improbare voluisse. At quamvis Aerius et Eustatius quibusdam in rebus dissenserint, tamen in hac re mirifice consentiebant. Nam ipse etiam Eustathius stata jejunia ferre non poterat, ut ex Concilio Gangrensi, et historia Socratis supra probavimus.

Denique quanta temeritas est, ut velit Kemnitius, qui heri natus est, majorem sibi fidem haberi in intelligentia hæresis Aerianæ, quam S. Epiphanio, qui primus hanc hæresim exposuit, et ipso Aërio vivente scripsit? quemadmodum etiam valde inepte fingit, dubium esse, quid Jovinianus senserit, quasi non satis aperte id S. Hieronymus exposuerit in libris adversus Jovinianum, quos S. Augustinus in epist. 29. lucidissimos, suavissimos et præclarissimos vocat.

In decimo quarto, decimo quinto et decimo sexto capite producit, tamquam defensores libertatis Christianæ in usu ciborum, Augustinum, Prosperum et Primasium Latinos; Chrysostomum, Cyrillum, Theodoretum et Socratem Græcos; eosque cum Basilio, Epiphanio, Ambrosio et Hieronymo adversa fronte committit. Quasi credibile sit S. Augustinum, Prosperum et Primasium a S. Ambrosio et Hieronymo; Chrysostomum, Cyrillum, et Theodoretum a S. Basilio et Epiphanio tam aperte, ut Kemnitius fingit, dissentire potuisse. Expertus erat Kemnitius, summos principes novatorum, Lutherum, Zuinglium, et alios inter se de primariis fidei nostræ capitibus digladiari solitos. Itaque idem censuit sanctis Patribus accidisse.

Sed longe aliud scribit de Concordia Catholicorum Patrum in dogmatibus fidei, S. Augustinus in I. et II. lib. adversus Julianum. Et ea quæ nos supra ex Augustino et Chrysostomo citavimus, satis ostendunt, eos cum Basilio, Ambrosio, Epiphanio et Hieronymo mirifice cœsensisse. Si quid autem ob-

scuritatis erat in auctoribus, quos Kemnitius citat, supra in locis propriis explicatum est: multa vero de industria prætermisi, quod nihil omnino difficultatis haberent.

In decimo septimo capite scribit Kemnitius ab anno Domini 460. cum non essent, qui contradicerent, extinctis videlicet luminariibus Ecclesiæ, superstitiones leges et opiniones de jejunio per Pontificum, et Conciliorum decreta cumulas fuisse, donec scholastica Theologia inde extracta est. Profert autem S. Leonis Magni multa loca pro jejunio, item S. Gregorii, S. Bernardi, et aliorum.

At si divina providentia per annos 460. semper aliquos excitavit, qui superstitiones reprimerent: cur non etiam postea id fecit? Defuitne Spiritui sancto sapientia, aut potentia? An vero Ecclesiam suam omnino deseruit? Aut forte impedire non potuit, quominus portæ inferorum adversus Ecclesiam prævalerent? Et, si luminaria quædam ex-

tincta sunt, non poterat alia rursus accendere? Cur igitur non potius dicimus, S. Leonem, S. Gregorium, S. Bernardum fuisse quoque magna Ecclesiæ luminaria, et nihil diversum ab antiquioribus Patribus docuisse. Nec fuisse alios, qui legem et meritum jejunii oppugnare tentaverint, nisi manifestos hæreticos Eustathium, Aerium, Jovinianum? Nam si defensores illi, quos Kemnitius fingit, libertatis evangelicæ a Deo excitati fuissent, continuasset sine dubio Deus opus suum. Nec permisisset luminaria omnia Ecclesiæ ita extinguere, ut per annos mille et centum, portæ inferi adversus Ecclesiam prævalerent.

Quare maximum præjudicium causæ suæ Kemnitius fecit, cum tam aperte confessus est, ab anno 460. S. Leonem, S. Gregorium, et quotquot fuere deinceps Ecclesiæ doctores et pastores, leges jejunii, et opinionem cultus, ac meriti, nemine contradicente tradidisse.